

EFFEKTRAPPORT 2019

för

Astma- och Allergiförbundet

ASTMA– OCH ALLERGIFÖRBUNDET

Organisationsnummer 802005-7512

Organisationsform: ideell förening

Denna rapport är utformad enligt de anvisningar som FRIL angett. FRIL är Frivilligorganisationernas Insamlingsråd – en samverkansorganisation för svenska rörelser som bedriver insamling med 90-konton

DETTA VILL VI UPPNÅ

Astma- och Allergiförbundet arbetar för att människor med allergiska sjukdomar* ska kunna fungera som likvärdiga medlemmar i samhället.

Därför arbetar vi för att

- Påverka samhället så att människor med allergisjukdomar får samma levnadsvillkor och tillgänglighet som andra medborgare, bland annat genom att arbeta för god allergivård, en miljö som främjar hälsan och med konsumentfrågor.
- Öka allmänhetens förståelse för, och kunskap om, allergisjukdomarna bland annat genom utbildnings- och informationsinsatser.
- Utifrån medlemmarnas förutsättningar och behov utveckla verksamhet som bidrar till den enskildas livskvalitet.
- Stödja allergiforskningen.

** I detta samlingsbegrepp ingår astma, allergi och annan överkänslighet som exempelvis eksem.*

DET HÄR ÄR ASTMA– OCH ALLERGIFÖRBUNDET

Förbundet organiserar människor med allergiska sjukdomar, och deras anhöriga samt andra med ett engagemang för allergisjukas situation. Förbundets bortåt 18 000 medlemmarna är samlade i över nittiolokala och bortåt tjugo regionala föreningar. Här bedrivs såväl ett påverkansarbete på lokal/regional nivå som aktiviteter för barn, familjer och vuxna, aktiviteter anpassade för allergisjuka.

Påverkansarbetet sker såväl central som regionalt och lokalt, för en bättre allergivård, för fler och tillgängligare allergianpassade konsumentprodukter, för en ökad förståelse hos allmänhet och beslutsfattare för hur beroende man är av medmänniskornas beteende. Rökning, dofter och sällskapsdjur ger många allergisjuka problem. Detsamma gäller förståelse för vad en svår matallergi faktiskt innebär.

Vi är en av landets stora handikapporganisationer och deltar mycket aktivt i arbetet i samarbetsorganisationen för ett stort antal av Sveriges handikapporganisationer, **Funktionsrätt Sverige** (tidigare namn: HSO).

På nationell nivå deltar förbundet i **ett flertal samverkansråd** med myndigheter. Vi besvarar remisser inom sektorer relevanta för allergisjuka – förutom inom vårdområdet till exempel också när det gäller kollektivtrafik, byggnader och byggmaterial.

Unga Allergiker är förbundets självständiga och växande ungdomsorganisation, med över två tusen medlemmar. UA är en organisation av unga, för unga och bedriver ett omfattande informations- och påverkansarbete.

Vi samverkar också med många andra ideella organisationer. Förbundet samverkar med professionen i ett av oss organiserat nätverk där flera av **vårdens yrkesorganisationer** deltar: allergologer, dietister, astmasköterskor med flera.

Astma- och Allergiförbundets Forskningsfond är en av Sveriges större bidragsgivare till allergiforskning – ett område där svenska forskare har bidragit med många avgörande framsteg som betytt oerhört mycket för att förbättra livskvaliteten för allergisjuka. Genom fonden samverkar vi med forskarsamhället.

Förbundet är medlem i **EFA - European Federation of Allergy and Airways Diseases Patients' Associations**. EFA är en non-profitorganisation med 40 medlemsorganisationer från 24 europeiska länder. Organisationen bildades 1991 i Stockholm. Huvudkontoret är placerat i Bryssel och man bedriver såväl påverkansarbete på EU-nivå som organisationsarbete. EFAs ordförande är Mikaela Odemyr som också är en av förbundets två vice ordföranden. EFA samarbetar med forskare och yrkesverksamma inom allergiområdet. Läs mer på länken: <http://www.efanet.org/>

SÅ ARBETAR VI FÖR ATT NÅ VÅRA MÅL

Andelen människor med allergier i befolkningen fortsätter att öka samtidigt som andelen med astma tycks ha planat ut. Det innebär att antalet människor med allergiska sjukdomar kontinuerligt ökar. Allergier är den vanligaste kroniska sjukdomen bland barn.

En betydande andel av befolkningen har alltså någon allergisjukdom samtidigt som sjukdomens svårighetsgrad varierar kraftigt. Människor med svårare allergisjukdomar behöver kvalificerad vård samtidigt som personer med lindrigare symptom många gånger kan hantera sina problem själva med rätt stöd och vägledning från vården och från medmänniskor i samma situation.

Trots den stora utbredningen av allergisjukdomarna bland både unga och äldre sker det i dag ingen samlad satsning på att bygga samhället samt dess stödfunktioner baserat på kunskap om allergisjukdomar och deras relation till olika miljöer. Det saknas såväl en övergripande strategi som konkreta vägledningar och riktlinjer inom de flesta delområden.

Det främsta hindret för att åstadkomma en generell omsvängning i riktning mot ett helhetsgrepp kring allergisjukdomarna i samhället är okunskap. Kunskapsbrist råder inom stora delar av samhället om vilka stora möjligheter till framsteg det finns inom allergiområdet.

I arbetet för förbundets ändamål under perioden 2017 – 19 står därför arbetet med kunskap om och förståelsen av de allergiska sjukdomarna i centrum.

Bristen på kunskap som det främsta hindret mot att förverkliga förbundets ändamål och ambitionen att organisationen skall vara "bärare av den senaste kunskapen om allergi" ger nedanstående mål för kongressperioden 2017-19.

Ökat stöd till forskning om allergisjukdomar!

Den kunskap som kommer fram genom forskning ger mycket långsamt och i begränsad omfattning avtryck i olika yrkesutbildningar. Exempel på detta är skolledarutbildningar, lärarutbildningar, restaurangutbildningar och utbildningar av vård- och omsorgspersonal. Därför kommer förbundet framöver att arbeta systematiskt för att sprida ny kunskap inom allergiområdet, särskilt när det gäller ny kunskap kring toleransutveckling. Likaså kommer arbetet för att hitta kunskapsluckor inom födoämnesallergi och hur det påverkar barnfamiljer och deras vardag intensifieras.

Ökad integrering av kunskap om allergisjukdomar i relevanta yrkesutbildningar!

Flera samhällssektorer saknar ett systematiskt införande av kunskap om allergi i verksamheter. Det leder till att gamla synsätt lever kvar och till att möjligheter till förbättringar förbises. Denna brist finns på alla samhällsnivåer, inom kommuner, landsting och statlig verksamhet. Regeringen måste ta ledningen i arbetet för att åstadkomma en bättre systematik och en utvecklad samverkan för att ta till sig den senaste kunskapen om allergisjukdomarna. Förbundet arbetar därför för ett

Ökat stöd till utnyttjandet av kunskap om allergisjukdomar inom olika samhällssektorer!

Forskningsprocessen innehåller ett antal steg, alltifrån att formulera en hypotes till bekräftade resultat. Information från alla dessa steg återspeglas ofta i media, vilket skapar förvirring och sammanblandningar hos både individer med allergisjukdomar och beslutsfattare. Hypoteser (som t.ex. hygienhypotesen) betraktas som färdiga forskningsresultat och ny kunskap. Ett nationellt initiativ för att åstadkomma systematik i utnyttjandet av ny kunskap måste också innehålla ökat stöd till att

Ökade insatser för samordning av kunskap om allergisjukdomar och reaktioner!

VÅRA RESURSER FÖR ATT NÅ MOT VÅRA MÅL

På förbundets centrala kansli finns ett femtontal anställda som arbetar med såväl påverkansarbete riktat till myndigheter och beslutsfattare som med att ge stöd till medlemmarna och de aktiva i förbundets över hundra föreningar. I dessa allergiföreningar, lokala och regionala, spridda över hela Sverige finns tusentalet aktiva medlemmar som

arrangerar aktiviteter anpassade för människor med allergisjukdom men också med att hålla kontakt med lokala och regionala myndigheter för att dessa ska uppmärksamma allergikernas behov.

Eftersom allergier är "barnens folksjukdom" är skolorna ett viktigt område som många engagerar sig för. Dofter, rökning och möjligheten att kunna äta tryggt i skolan, vården och på restaurang är andra områden, förutom naturligtvis vården, som står i centrum för uppmärksamheten.

På nationell nivå finns förbundet med i många nätverk, och samarbetar med andra organisationer inom funktionshindersrörelsen både genom Funktionsrätt Sverige och direkt med flera andra funktionshindersorganisationer som Reumatikerförbundet, Riksförbundet HjärtLung och Celiakiförbundet.

Vi samarbetar också nära med forskarsamhället och med vårdens yrkesorganisationer.

Förbundet har en välbesökt hemsida med fyllig information om allergierna, medlemstidningen Allergia som nu också finns som en välbesökt webb-tidning. Vi har också en populär Facebook-sida och driver flera Facebook-grupper, bland annat för föräldrar med allergisjuka barn och för människor med doftöverkänslighet.

Genom vår verksamhet med "rekommenderade produkter" påverkar vi utbudet i affärerna till att bli mer allergianpassade.

VÅRA FRAMSTEG

Förbundet bedriver en omfattande intressepolitisk verksamhet inom vård, folkhälsa, funktionshinder, konsument, miljö och mänskliga rättigheter. Arbetet bedrivs med särskild intensitet på skolområdet. Förbundet har också utvecklat det digitala verktyget allergironden.se för att skolor/förskolor ska kunna gå igenom sin egen skola och tillsammans arbeta för att göra den bättre allergianpassad. Förbundet har också tagit fram ett utbildningsmaterial för skolköken: Säker mat i skola/förskola.

Förbundet är representerat i cirka femton permanenta och tillfälliga samverkansgrupper med statliga myndigheter. Förbundet har svarat på remisser från regering och statliga myndigheter.

Arbetet med att implementera de nya nationella riktlinjerna för astma/KOL-vården fortsätter. I flera landsting är allergiföreningar involverade i arbetet och på nationell nivå driver förbundet på för att fler och fler landsting ska ta till sig och omsätta de nya riktlinjerna i praktisk handling.

Förbundet har utvecklat en ny funktion på Internet – AllergiSmart – för att sätta medlemmarna i kontakt med den senaste kunskapen om allergisjukdomarna. Denna funktion innebär också att förbundet kan erbjuda medlemmar och allmänhet ett tydligt program för hjälp till självhjälp

Media

Förbundets närvaro i media ökar stadigt. Över tusen pressomnämningar per år är utfallet de senaste åren. Här finns såväl medverkan i morgonsoffor i TV, debattartiklar i nationella media och omfattande medverkan i regionala medier – såväl tidningar som TV och radio.

Unga Allergiker

Samarbetet med ungdomsorganisationen Unga Allergiker är omfattande. Representanter från respektive förbundsstyrelse såväl som de centrala kanslierna genomför varje år gemensamma träffar och planeringsdagar. Unga Allergikers insatser till stöd för allergiska elever i skolan och informationskampanjer riktade till allmänheten har stor betydelse. Förbundet stöttar årligen Unga Allergiker ekonomiskt med en halv miljon.

Södergården Åre

Södergården är förbundets eget allergianpassade vandrarhem. Anläggningen har 21 gästrum med totalt 43 bäddar. Det finns fyra utrustade kök, bastu, tv-rum, samt barn- och ungdomsrum.

Särskilda regler gäller för besökare för att kunna leva upp till de krav som ställs på en allergianpassad anläggning. Till exempel får man inte ta med sig eller förtära fisk, ägg, skaldjur och inte heller ta med sig något pälsdjur. Anläggningen är parfymfri.

Förbundets treårsplan för Södergårdens utveckling har nu utvidgats till en femårsplan, detta för att lägga en bra grund för en långsiktig utveckling av gården och dess utnyttjande.

Från och med 2017 är anläggningen ansluten till Svenska Turistföreningen (STF).

Medlemstidningen Allergia

Förbundets medlemstidning Allergia utkommer med sex nummer per år och skickas till alla medlemshushåll. Tidningen innehåller intervjuer, reportage och nyheter om de frågor som berör förbundets medlemmar, aktuell forskning, receptsidor, tips och idéer om hur man lättare kan leva med sin allergi. Allergia är också ett debattforum för läsarna.

Allergia.se är också en webbtidning som kontinuerligt uppdateras. Här finns såväl aktuella reportage och artiklar som ett textarkiv och en stor mängd matrecept som fungerar för människor med matöverkänsligheter. Här finns en unik funktion när besökare letar bland recepten: man kan inte bara söka efter vilka ingredienser som ska finnas i recepten (ganska vanligt) utan också ange vilka ingredienser som *inte* ska finnas (unikt!).

Hemsida och sociala medier

Förbundets hemsida förnyas och utvecklas kontinuerligt för att alltid vara aktuell och innehålla den senaste kunskapen

Förbundet är mycket aktivt både på Facebook och Twitter. Gensvaret från våra över 15 000 följare på Facebook är rikligt. Förbundet driver flera FB-grupper, de flesta har den egna diagnosen som gemensam grund, men den största, med cirka 3 000 medlemmar, samlar föräldrar till allergiska barn.

Produktgranskning

Granskningarna och rekommendationerna av produkter är den av förbundets verksamheter som uppskattas mest av medlemmarna såväl som allmänhet. Den bidrar till att marknadsföra organisationen och till att göra organisationen både känd och respekterad hos allmänheten. Dessutom bidrar rekommendationerna till viktiga ekonomiska intäkter till förbundet.

Barnallergifonden

Astma- och Allergiförbundets Barnallergifond delar årligen ut mer än tvåhundra tusen kronor i ekonomiskt stöd till familjer med barn som har astma, eksem eller annan allergisjukdom.

Stöd har bl.a. lämnats till rekreationsresor, lägeravgifter, vistelser på Södergården Åre, luftrenare, cyklar, kvalsterskydd till sängen eller annat som gjort livet enklare för det allergiska barnet.

Internationellt arbete

Förbundet deltar aktivt i det internationella arbetet främst genom ett djupt engagemang i den europeiska astma- och allergiorganisationen EFAs aktiviteter. EFAs ordförande är, sedan våren 2016 Mikaela Odemyr som också är andra vice förbundsordförande i Astma- och Allergiförbundet.

Det nordiska samarbetet sker inom NAO – de nordiska allergiförbundens samarbetsorganisation.

VAD VI UPPNÅTT UNDER 2018

Arbete för en bra allergivård

Arbetet med att påverka landstingen att arbeta efter Socialstyrelsens nya riktlinjer för astma/KOL har slutförts under 2018. Förbundet har varit representerat i det Nationella programrådet för astma/KOL på Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, för att se till att patientperspektivet finns med i arbetet. Arbetet har under året har fokus för arbetet istället flyttats över till den nya Nationella Programorganisationen (NPO). Arbetet med kunskapsunderlag har till stor del färdigställts och presenterats på SKL:s hemsida. Dessa kunskapsstöd ska underlätta en korrekt och förbättrad diagnostik, de sista behandlingsplanerna togs fram under december 2018. Under 2019 kommer den nya organisationen att påbörja sitt arbete, där målsättningen i varje landsting är att certifiera tre vårdcentraler enligt den skånska Astma/KOL-mottagningsmodellen.

Läns- och lokalföreningarna har informerats om de nationella riktlinjerna för vård och behandling av astma/KOL. På en konferens för region- och länsföreningarna delade dessa erfarenheter från det vårdpolitiska arbetet och informerades om den nationella satsningen som landstingen/regionerna gör för att utveckla en kunskapsstyrd vård. En företrädare för

EFFEKTRAPPORT 2019

Luftvägsregistret beskrev registrets funktion och vilka möjligheter förbundets föreningar har att tanka ned värdefull information ur registret.

Läns- och lokalföreningarna har informerats om de nationella riktlinjerna för vård och behandling av astma/KOL. På en konferens för region- och länsföreningar delade dessa erfarenheter från det vårdpolitiska arbetet och informerades om den nationella satsningen som landstingen/regionerna gör för att utveckla en kunskapsstyrd vård.

Samarbete med vården

Förbundets målsättning är att personal i primärvården och på specialistkliniker ska se oss som en resurs och tipsa sina patienter om vår verksamhet. Samarbetet med Sara-gruppen (representanter för olika yrkesgrupper inom vårdområdet) har fortsatt under året. Sara-gruppen har träffats två gånger under 2018.

Vi driver opinion för fler allergologer, utifrån den kartläggning som SFFA (Svenska föreningen för allergologi) gjort. Förbundet deltar i det Nationella Programorganisationen (NPO) för astma/KOL på Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Satsningar för säkrare mat

Nationell strategi för området allergi- och överkänslighet för mat

Under 2018 har förbundet tillsammans med Centrum för Allergiforskning och Livsmedelsföretagen, med stöd från Arvsfonden, startat ett treårigt projekt för att genomföra agendan Bra mat för alla. Syftet med projektet är att öka livskvaliten för personer med allergi och överkänslighet för mat. Huvudmålet är att skapa ett nationellt samordnande kunskapscentrum för matöverkänslighet. En projektledare har rekryterats under 2018.

Bra mat för alla ska stimulera samverkan mellan aktörer inom forskning, innovation och kunskapsöverföring. Med hjälp av kunskapscentrumet, som ska startas under projekttiden, ska aktörer på området kunna få ett patientperspektiv i sitt arbete och kunna arbeta i enlighet med forskning och kunskap på området.

I juni hölls en workshop på Karolinska Institutet i Solna med ett sextiotal deltagare ur projektets referensgrupp som består av ett hundratal aktörer från samhällets alla sektorer som arbetar med området matöverkänslighet.

Som ett startskott för centrumet tog projektgruppen fram en logga som är den grafiska profilen för centrumet och med den även påbörjat planering av arbetet med kommunikation och varumärket Bra mat för alla. Projektgruppen har varit ute och träffat nyckelpersoner inom livsmedelsindustrin för att ta reda vilka behov som finns.

Under hösten har en projektstruktur tagits fram och en projektplan arbetats fram som beskriver alla moment och i vilken följd dessa ska ske.

Ett temanummer om matallergi i tidningen Nordisk Nutrition har tagits fram inom ramen för projektet. Temanumret innehåller tio forskningsbaserade artiklar som berör allt från diagnostik, förekomst och kostnader till gränsvärden för allergener i mat. I samband med att utgivningen hölls en konferens om matallergi med 120 deltagare.

Temanumret har använts för att sprida vetskap om kunskapscentrumet och knyta nya aktörer till bland annat referensgruppen. Att nätverka och omvärldsbevaka ämnet matallergi och knyta an viktiga nyckelpersoner på området har varit prioriterat med målet att samtliga ska känna till Bra mat för alla.

Projektet har påbörjat rekrytering av personer med allergi eller överkänslighet för mat från hela landet. Dessa kommer sedan att fungera som rådgivande till Bra mat för alla för att fånga upp patientperspektivet.

Under december genomfördes en rekrytering av ytterligare en projektanställd som börjar arbeta administrativt och assisterande till projektledaren under 12 månader med start i januari 2019.

Personalutbildningar för förskola, skola och restaurang

Utbildningsmaterialen *Säker mat i förskola och skola* samt *Hurra, en allergisk gäst* har under året använts i fem baskurser ledda av godkända utbildare. Förbundet har arrangerat en fortbildningsdag med temat skolan. Syftet är att öka kunskapen om matallergier så att bra rutiner för en säker mathantering etableras.

Nätverksgrupper

Förbundet har under året deltagit i två viktiga nätverksgrupper på matallergiområdet. Den ena är Arbetsgruppen för allergi och annan överkänslighet. Här diskuteras många viktiga frågor på området och representanter från bland annat Astma- och Allergiförbundet, Celiakiförbundet, Livsmedelsverket, Livsmedelsföretagen och Svensk Dagligvaruhandel medverkar.

Förbundet deltar även i nätverksgruppen Födoämnesallerginätverket som ordnar föreläsningar, diskuterar och driver olika frågor på matallergiområdet. Under 2017 hölls ett stort symposium, på initiativ från Astma- och Allergiförbundet, där man tillsammans med Celiakiförbundet, Livsmedelsverket, Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel och Sahlgrenska diskuterade möjligheten att sätta gränsvärden för flera olika allergener vid märkning av produkter samt om det går att utveckla och förbättra märkningen "Fri från".

Doft- och Kemikalieöverkänslighet

Förbundet har skrivit ett yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i och med ett beslut om att inte förbjuda doftsättning i gallerior överklagades av två kommuner i Stockholm. Förbundet informerade också om doftöverkänslighet tillsammans med Stockholms läns Astma- och Allergiförening vid ett möte med funktionshinderrådet i Solna stad. I slutet av året kom beslut i två domar från Mark- och Miljööverdomstolen som fastställde kommunernas beslut att förbjuda doftsättning i de båda gallerierna med hänvisning till försiktighetsprincipen.

Förbundet har skrivit till miljöministern och frågat om regeringens arbete när det gäller reglering av kemiska emissioner från byggmaterial. Vi har lämnat synpunkter om reglering av kemiska emissioner från byggmaterial till utredningen Modernare byggregler och publicerat en debattartikel om ämnet tillsammans med Hyresgästföreningen i tidningen Norrländska Socialdemokraten.

Parfymfria Veckan

Förbundet har genomfört parfymfria veckan, under vecka 45, vilken fick stor genomslagskraft över hela samhället. Många olika kanaler användes för att få ut budskapet om en mer restriktiv användning av parfymer i offentliga miljöer – med ett gott resultat.

En bra livsmiljö

Kemikalier och utomhusluft

De partiklar i utemiljön som anses ge skadlig inverkan på hälsan härstammar främst från vedeldning, dieslavgaser och dubbdäck. Alla dessa företeelser fortsätter att intressera forskare och beslutsfattare på alla nivåer i samhället. Under 2018 har förbundet samarbetat med miljöorganisationer kring frågan.

Under våren 2018 la Transportstyrelsen fram ett förslag om att tillåta kraftigt höjda gränsvärden för utsläpp från bilar vid kontrollbesiktningen. Naturvårdsverket bedömde att det föreslagna gränsvärdet för dieslbilar gällande partiklar är 70-100 gånger högre än fordons verkliga utsläpp. Värdet ligger på en nivå som är högre än vad dieslbilar med helt bortmonterade eller sönderborrade partikelfilter släpper ut. Förslaget innebar även en fördubbling av gränsvärdet för kolväten och det föreslagna gränsvärdet för kolmonoxid utsläpp från bensinbilar är upp till 100 gånger högre än vad en normal bensinbil släpper ut.

Trots massiv kritik från många och tunga miljöorganisationer antog Transportstyrelsen de nya reglerna. Astma- och Allergiförbundet sände en protestskrivelse inför beslutet samt skrev en debattartikel som publicerades i Aftonbladet efter beslutet där vi krävde;

- Skärpta gränsvärden vid kontrollbesiktning
- Regelverket som tillämpas idag gällande OBD-kontroll bibehålls
- Förslaget att undanta fordon äldre än 20 år från relevanta kontroller stryks.

Förbundets argument för dessa krav var i korthet att förslaget skulle innebära högre utsläpp av miljö- och hälsoskadliga partiklar samt att det innebär ett brott mot regeringens transport- och miljöpolitiska mål och ambitioner på området.

Pollenprognoser

Under 2018 har förbundet fortsatt bevakat och arbetat med att säkra pollenprognosernas långsiktiga finansiering. Pollenprognoser uppfattas av allmänheten som ett självklart komplement till de dagliga väderrapporterna under pollenperioden. Men verksamheten är bristfälligt organiserad och saknar långsiktig nationell finansiering. Pollenmätstationerna, som ger underlag till prognoserna, drivs av olika aktörer över landet. En del av dem finansieras genom ett statligt bidrag medan övriga drivs av kommuner, landsting eller samarbete mellan dem i vissa fall.

Astma- och Allergiförbundet anser att en statlig huvudman bör samordna och ansvara för driften av ett rikstäckande nationellt nätverk med ca 25 mätstationer placerade över hela landet. I instruktionen till huvudmannen bör det skrivas in att den ska samråda med Astma- och Allergiförbundet, bland annat när det gäller att vidareutveckla informationsverksamheten.

Ett tillgängligt samhälle

Förbundets arbete med funktionshinderspolitik, mänskliga rättigheter och diskriminering lyfter fram vikten av att samhället är tillgängligt för alla. Tillgänglighet i skola och förskola, flerfamiljshus och offentliga miljöer står i fokus för våra insatser.

Pälsdjur

En enklare undersökning har genomförts till klädkedjor om de har en policy om pälsdjur i sina butiker. Den visade att ungefär hälften av kedjorna har en policy som inte tillåter sällskapsdjur i butik. Övriga saknar sådan policy.

Myndigheten för delaktighet har efter begäran bjudit in till ett möte om assistanshundar och allergihänsyn tillsammans med Astma- och Allergiförbundet, Social- och Servicehundsförbundet och Svenska Brukshundsklubben (som har ansvar för kvalitets-säkring av utbildning för assistanshunds-ekipage). Ett resultat av mötet blev att förbundet tillsammans med de andra organisationerna tagit fram en överenskommelse om assistanshundar och hur eventuella konflikter på grund av pälsdjursallergi kan hanteras.

Under gemensamt samråd med skolmyndigheterna och funktionshindersrörelsen lyfte förbundet frågan om att Skolverket skulle kommunicera sitt ställningstagande om pälsdjur i skolan men fick inte svar på när myndigheten kan göra detta.

Förbundet har under hösten gjort förberedelser inför runda-bordssamtal om pälsdjurs-allergi som planeras hösten 2019 tillsammans med allergiexpertis/vårdprofession.

Tobaksrök

Förbundet har fortsatt påverka för att utöka tobakslagen att även gälla rökfritt i offentliga utemiljöer. Under våren bedrev förbundet en kampanj på Twitter med citat från drabbade som utestängs i offentliga miljöer på grund av passiv rökning. Dessutom gjordes skrivelser om frågan till riksdagsledamöter i bland annat socialutskottet. Frågan lyftes även med folkhälsoministern och ministern för funktionshinderfrågor under kampanjen Astmahoppet på astmadagen.

Opinionsarbete har också bedrivits i media, bland annat debattartikel i Dagens Samhälle om rökfria uteserveringar tillsammans med Hotell- och restaurangfacket, en debatt-artikel i Altinget under Tobaksfria veckan samt inslag i TV4 Nyheterna och i P4 Väst. Förbundet har även tagit fram underlag till allergiföreningarna för lokal opinionsbildning om rökfria utemiljöer.

Arbetet har gett resultat och i början av december beslutade riksdagen att utöka tobakslagen med förbud mot rökning på uteserveringar och på allmänna platser utomhus. Det gäller exempelvis perronger och hållplatser för kollektivtrafik, lekplatser, arenor och idrottsplatser samt entréer till byggnader som omfattas av tobakslagen.

I sociala medier har vi även uppmärksammat fastighetsägare som infört rökfria flerbostadshus. Förbundet har påbörjat uppdatering av temafolder om passiv rökning. På WHO's tobaksfria dag uppmärksammades den stora andelen rökare hos personer med astma och KOL i gemensamt pressmeddelande med Riksförbundet Hjärt-Lung.

Tillgänglighet i skola och förskola

Plattformen allergironden.se har omarbetats för ökad användarvänlighet. Förbundet har medverkat med föreläsare på externa konferenser om skolans inomhusluft och inomhusmiljö i förskola och skola. Förbundet medverkade även i en konferens om inomhusmiljö i skola och förskola arrangerad av Astma- och Allergiföreningen i Mellansverige.

Inför astmadagen tog förbundet fram en ny folder, Astma i skolan, riktad till föräldrar. Foldern tar upp hur astma i skolan påverkas av skolans inomhusmiljö.

Övrig inomhusmiljö

Förbundet har kontaktat Boverket om regeringsuppdraget god inomhusmiljö och påtalat behovet av att prioritera kartläggning av inomhusmiljön i skolor och förskolor. Vi har även skrivit till civilutskottets och socialutskottets riksdagsledamöter om behovet av tillräckliga resurser för regeringsuppdraget och vikten av att det statliga stödet för upprustning av skollokaler förlängs.

Förbundet har medverkat som föreläsare på temat allergianpassning och inomhusmiljö vid SWESIAQ:s vårmöte samt medverkat i andra organisationers paneldebatter i Alme-dalen om god inomhusluft och kemikalier i byggmaterial ur ett konsumentperspektiv.

Förbundet har låtit översätta en norsk kunskapssammanställning om heltäcknings-mattor, inomhusmiljö och hälsorisker ur ett allergiperspektiv. Information om samman-ställningen har publicerats på webbsidan, i SWESIAQ:s nyhetsbrev och delgetts på Boverkets byggråd.

Förbundet har deltagit i, och framfört synpunkter vid, två hearings som arrangerats av kommittén för modernare byggregler, en om vägval för framtida byggregler och en om kontrollsystemet. Vi har även deltagit i referensgruppsmöten, framfört synpunkter till Miljöbyggnad förvaltning och elektroniska byggvarudeklarationer (eBVD) samt verkat för obligatorisk ventilationskontroll i debattartikel på Altinget.

Kollektivtrafik

Under 2018 har insatser gjorts för att påverka företag inom flyg, tåg, buss och båt att ta bättre hänsyn till personer med allergisjukdomar. Personer med allergisjukdomar ska kunna åka med kollektivtrafik utan att bli sjuka. Förbundet har haft diskussioner med myndigheten Trafikanalys som har ett regeringsuppdrag att se över tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Vi har påpekat vilka anpassningar som behöver göras på flyg, tåg, buss och båt vad det gäller jordnötter och nötter, pälsdjur, parfymer/doftsättning samt tobaksrökning.

Förbundet har begärt uppvaktning av SAS och Swedavia, men inte fått svar. Förbundet har påbörjat arbetet med att få flygplatser att hitta lösningar för att doftöverkänsliga ska kunna ta alternativa vägar förbi parfymförsäljning. Vi påverkar dessa frågor genom att vi sitter i Trafikverkets råd.

Val till kommun, landsting och riksdag 2018

Under året har ett antal aktiviteter bedrivits om förbundets valfråga – bättre inomhusmiljö i skolan genom upprustning av skollokaler.

I början av året medverkade förbundet som utställare på Centerpartiets kommundagar och presenterade valfrågan - fortsatt statligt stöd för upprustning av skollokaler. Inför kommundagarna skickades ett brev ut till alla kommunpolitiker i Barn- och Ungdoms-nämnder om att prioritera upprustning av skollokaler samt med upplysning om möjligheten att söka statligt stöd. Centerpartiets kommunpolitiker inbjöds att besöka förbundet på mässan.

Vi träffade representanter för de övriga riksdagspartierna under våren för en dialog om valfrågan. Innan sommaren skickades enkätfrågor ut till partierna om deras syn på skolmiljarden och ett förlängt statligt stöd för upprustning av skollokaler. Undersökningen publicerades på webben, i pressmeddelande och vid seminarium på Almedalen.

Valfrågan presenterades internt på en Föreningskonferens genom en utställning med bland annat tips och mallar för lokalt påverkans- och opinionsarbete. Under Järvaveckan i juni fanns förbundet på plats en dag och spred information om valfrågan till partier och allmänhet.

I Almedalen arrangerade Astma- och Allergiförbundet ett eget seminarium om valfrågan, "Koll på underhåll - upprustning av skollokaler för god inomhusmiljö", och ett gemensamt seminarium med branschorganisationen Svensk Ventilation, "Hur kan inomhus-miljö och ventilationskontroll i skollokaler förbättras?".

Två debattartiklar publicerades om valfrågan i media under våren, i Sydsvenskan och i Aftonbladet, dessutom gick ett pressmeddelande ut vid skolstarten. Två filmer om vikten av upprustning av skollokaler och fysisk arbetsmiljö togs fram tillsammans med ordföranden i de båda elevorganisationerna. Filmerna spreds sedan i en kampanj på Twitter veckan inför valet. Sveriges Elevkårers (SVEAs) valmanifest hade också med en punkt om förlängt statligt stöd för upprustning av skollokaler.

RÅDGIVNING AV FÖRBUNDETS OMBUDSMÄN

Astma- och Allergiförbundets ombudsmän ger råd via mejl och telefon inom områdena vård, inomhusmiljö, funktionshinderspolitik, utomhusmiljö, mat och kollektivtrafik. Det är många som hör av sig, både privatpersoner, skolpersonal, vårdpersonal, företag och offentliga verksamheter. Rådgivning till Astma- och Allergiförbundet medlemmar prioriteras. Många blir medlemmar i samband med att de får hjälp.

Frågorna kan exempelvis handla om skolmat, vårdbidrag, rökning och pälsdjur i flerbostadshus, dofter på allmänna platser och vilket stöd som människor med allergi kan få i förskolan, skolan eller på arbetsplatsen.

PRODUKTGRANSKNING

Arbetet med Svalanmärkning har fortsatt likt tidigare och har en avgörande betydelse för förbundets verksamhet. Det är viktigt ur ett ekonomiskt perspektiv, men kan framför allt påverka producenterna att ta fram lämpliga produkter för förbundets målgrupp.

Parallellt har arbetet med en nordisk märkning fortgått. I det arbetet är det tre förbund som samarbetar: norska Astma- och Allergiförbundet, danska Astma- och Allergiförbundet samt svenska Astma- och Allergiförbundet.

Arbetet med den nordiska märkningen har lett fram till att förbundet tillsammans med de danska och norska astma- och allergiförbunden lanserat en ny märkning under namnet Asthma Allergy Nordic - Selected with care. Under 2018 har några kunder gått över från svalanmärkning till den nordiska, dessutom har flera nya kunder tillkommit inom den nordiska märkningen. De tre förbunden har startat arbetet med att ta fram utvecklade kriterier för granskning som tar avstamp i de redan befintliga nationella kriterierna. Det har också påbörjats ett arbete för att utveckla en gemensam organisation för märkningen.

STÖD TILL FORSKNINGEN

För att bättre kunna främja vetenskaplig forskning om allergiska sjukdomar skapade Astma- och Allergiförbundet 1998 en särskild stiftelse, Forskningsfonden, som samlar in pengar till allergiforskning. Insamlade medel delas årligen ut till ett stort antal forskningsprojekt som granskas av en vetenskapligt sammansatt nämnd. Under 2018 beviljades 18 nya forskningsanslag, och samtidigt fortsätter stödet till 18 tidigare projekt. Fonden har även under året verkat för kunskaps-spridning av allergi och astmaforskning, både genom forskningsrelaterade bidrag men även genom att stödja produktionen av tidningsbilagan Forskning i Fokus. Utöver detta har även fonden delat ut tre Kerstin Hejdenbergs stipendium till unga forskare inom barnallergiområdet.

MEDIA

Under 2018 har Astma- och Allergiförbundet fått mycket positiv uppmärksamhet och synts i media inom flera områden. Förbundet har debatterat skola, tobaksrökning, mat, kemikalier i byggmaterial, inomhusmiljö, allergivaccination, luftföroreningar och mycket annat. Debattartiklar och pressmeddelanden har publicerats kontinuerligt varje månad och dessa har även genererat stor spridning i sociala medier.

Under året har vi intensifierat vår närvaro på Twitter med gott resultat. Vår aktivitet på Twitter har ökat med 186 % och trafiken från den kanalen har ökat med nästan lika mycket, 185 %. Journalister kontakter gärna förbundet för uttalanden i olika frågor, förbundsordförande Maritha Sedvallson är ofta tillfrågad liksom generalsekreterare Ulf Brändström.

Förbundet har medverkat i TV4 samt genererat spridning genom debattartiklar publicerade i DN, Aftonbladet, Dagens Samhälle, Altinget m.fl. Förbundet hjälper också till med statistik och kontaktinformation till specialister inom olika områden och till personer som själva är drabbade av någon allergisjukdom. Under 2018 har förbundet regelbundet medverkat i vår europeiska samorganisations nyhetsblad, EFA-News, med notiser om verksamheten i Sverige. Pressarbetet har bidragit till att förbundet och föreningarna har uppnått mål i det intressepolitiska arbetet.

FRILUFTSLIV FÖR ALLA – FRALLA

FRALLA är ett treårigt projekt som syftar till att öka kunskapen om medicinska funktionsnedsättningar och att främja friluftaktiviteter för barn och unga. Målet är att skapa enkla koncept för trygga dagläger och annan friluftsvksamhet. Inom projektet tas också ett utbildningsmaterial fram för ledare och föreningsaktiva. Projektet finansieras av Svenska Postkodlotteriet och är ett samarbetsprojekt med Friluftsrämjandet, och drivs regionalt på plats i Östergötland och i norra Småland.

Under 2018 har arbetet med att sprida projektet inom de båda förbundens lokala organisationer fortsatt, bland annat på Föreningskonferensen och på Friluftsrämjandets regionstämma (öst) och deras nationella Riksstämma, ledarveckor vinter och sommar och "Utblick"- Friluftsrämjandets nationella utbildningshelg. Fralla deltog även på Unga Allergikers Riksöverläggning.

Under året har det även erbjudits en mängd prova-på-aktiviteter till de lokala allergi-föreningarna och Unga allergiker i Östergötland och Småland. Allt från utförsäkning till paddling. För projektets lokala spridning var det även viktigt att få med en artikel om Fralla på #Sätt Östergötland i Rörelse (www.sattostergotlandirorelse.nu) som är Region Östergötlands strategiska arbete för att informera medborgarna vilka olika initiativ som tas inom olika sektorer i Östergötland för att främja fysisk aktivitet.

Som ett led i att underlätta för friluft- och aktivitetsledare inleddes ett samarbete med en friluftskock för att ta fram ett häfte med allergivänliga friluftrecept.

ALLERGISMART

AllergiSmart är en webbtjänst för personer som vill diskutera och lära sig mer om allergisjukdom. På allergismart.se finns möjlighet att:

- Byta erfarenheter med andra i liknande situation
- Skapa forum för erfarenhetsutbyte inom/mellan föreningar Ta en kurs för att bli mer allergismart
- Hitta pålitlig och intressant information
- Chatta med olika experter på allergisjukdom, allergispecialister, allergikonsulenter och dietist för att nämna några exempel.

Tjänsten lanserades externt i februari 2018 med hjälp av en kampanj där stjärnkocken Paul Svensson skapar "Sveriges mest ätbara rätt". I slutet av året gick kampanjen "Bli allergismart på AllergiSmart" på Facebook, Instagram, Internetmedicin och MatSara.se. Vi har även kontinuerligt marknadsfört tjänsten till vårdprofessionen och fått ett väldigt positivt gensvar. Givetvis har vi nyttjat våra interna kanaler för intern marknadsföring.

Vi har genomfört ett 20-tal "expertchattar" där användare har möjlighet att ställa frågor på olika teman som pollenallergi, SHR/doftöverkänslighet och barn med eksem, för att nämna några. Chattarna sparas för att frågor och svar ska vara till hjälp för framtida användare av AllergiSmart. Det har startat upp både interna föreningsforum och externa sådana,

exempelvis "Mat utan allt" och "Livet med multiallergi". Tjänsten har vidareutvecklats för att bli mer användarvänlig.

När projekttiden avslutades vid årsskiftet 2018-2019 övergick AllergiSmart in i ordinarie verksamhet. AllergiSmart är en möjlig plattform även för kommande projekt.

MATALLERGIKORTET

Den kostnadsfria medlemsförmånen Matallergikortet hade i december 2018 över 3 300 registrerade användare, varav över 500 är nyregistrerade under 2018. Tjänsten har över 200 olika ingredienser som kan översättas till 33 olika språk. Under året har arbetet med att förnya sajten fortsatt och väntas slutföras under första kvartalet 2019.

HÄLSANS KONSUMENTINFORMATION

Med projektet Hälsans konsumentinformation vill förbundet erbjuda medlemmar och konsumenter i allmänhet vägledning i sina val av produkter och tjänster. Hälsans konsumentinformation har som mål att bli en konsumentupplysningstjänst med brett hälsoperspektiv och som ska bidra till en mer hållbar konsumtion och produktion.

Hälsans konsumentinformation är ett treårigt projekt som drivs med stöd från Postkodlotteriet och startade i september 2018.